

INDUSTRIA HUMANITAS EST

DENIS MAROHNIĆ = Hrvatski željeznički muzej, Zagreb

sl.1. Otvoreње izložbe *Industria humanitas est*, muzejski vagon Hrvatskoga željezničkog muzeja, 2007.

sl.2. Izložba *Industria humanitas est*, 2007.

Izložba pod nazivom *Industria humanitas est* (Industrija je kultura), u organizaciji Hrvatskoga željezničkog muzeja, a u povodu Međunarodnog dana muzeja, održana je od 18. svibnja do 21. lipnja 2007. godine na dvije lokacije – 18. svibnja otvorena je u muzejskom vagonu Hrvatskoga željezničkog muzeja, a potom je 21. svibnja prenesena u vestibul zagrebačkoga Glavnog kolodvora.

Hrvatski željeznički muzej svake godine uz Međunarodni dan muzeja organizira izložbe s temama osobito važnim za sam muzej, prateći pritom i zadane tematske smjernice. Tema Međunarodnog dana muzeja za 2007. godinu zadana je naslovom *Muzeji i univerzalna baština*. Vođeni vlastitim ciljevima i zajedničkom temom, postavili smo izložbu čija je ideja bila suvremenim fotografijama prikazati najvrjedniji kompleks tehničke baštine s kraja 19. i početka 20. stoljeća – kompleks Tvornice željezničkih vozila Gredelj, d.o.o. Kompleks je sačuvan u sklopu Hrvatskih željeznica, a dio je univerzalne industrijske baštine koji su sagradile Mađarske državne željeznice na zagrebačkom Trnju 1894. godine.

Izložba je obuhvatila 25 fotografija Špire Dmitrovića, zaposlenoga u marketingu TŽV-a *Gredelj* i Denisa Marohnića, kustosa u Hrvatskome željezničkome muzeju. Snimane su tijekom duljeg vremenskog razdoblja, a za potrebe izložbe izrađene su na veličini 70×100 cm. Uz fotografije je na istom formatu izložen i tekst ravnateljice Hrvatskoga željezničkog muzeja Helene Bunijevac, koja je izložbu tekstualno obradila i popratila legendama.

Organizirana je i multimedijaska prezentacija koja se sastojala od starih fotografija TŽV-a *Gredelj* – njezine arhitekture, ali i života tvornice i njezinih zaposlenika. Time su bogatstvo i vrijednost tog industrijskog kompleksa kvalitetnije predočeni publici, jer je osim sadašnjeg stanja prikazanoga fotografijama, posjetiteljima barem djelomice dočarana i njegova bogata povijest.

Današnji kompleks Tvornice željezničkih vozila “Gredelj”, d.o.o. prostire se na površini od 130 000 m², a smješten je gotovo u samom središtu grada Zagreba, na Trnjanskoj cesti 1. Budući da je planirano skoro preseljenja tvornice na novu lokaciju u Vukomercu, pred nama se otvorilo i pitanje sudbine kompleksa kao dijela našega kulturnog naslijeđa. Tijekom osamdesetih godina 20. stoljeća napravljena je valorizacija industrijskog kompleksa, a 1993. godine Ministarstvo kulture Republike Hrvatske stavilo je četiri najvrjednije industrijske hale pod svoju zaštitu kao kulturno dobro.

Izložba koju smo postavili svojim je konceptom dodatno pokušala potaknuti raspravu o načinima zaštite tog prostora. Zanimljivo je da je na fotografijama nastalim početkom 21. stoljeća prikazana i izvornost objekata i tehničke opreme koja se nalazi u tom kompleksu. Naime, velik dio opreme TŽV-a u upotrebi je neprekidno od početka rada samog kompleksa i time je postao vrlo vrijedan element naše industrijske baštine. Hrvatski željeznički muzej na dobrom je putu da zaštiti i tu vrijednost od uništenja, što bi se neizbježno dogodilo nakon preseljenja *Gredelja* na novu lokaciju.

Hrvatski željeznički muzej osnovan je 1991. godine. Prema svom djelovanju specijalizirani je tehnički muzej s republičkom razinom djelovanja. Za samo osnivanje zaslužni su eminentni stručnjaci, među kojima valja izdvojiti prof. dr. sc. Antuna Bauera, koji je zaslužan za osnivanje više muzejskih i kulturnih ustanova na području RH. U prostorima

sl. 3 - 4. Izložba *Industria humanitas est*, 2007.

Muzeja čuvaju se predmeti i dokumenti kojih je vrijednost značajna ne samo za područje Hrvatske, već i za područja drugih naroda i zemalja s kojima su Hrvati dijelili zajedničku povijest. Tako je neraskidivo vezan za proučavanje austrijske, mađarske, talijanske, kao i povijest željeznice drugih južnoslavenskih naroda i zemalja. Od samog osnutka HŽM je *podstanar* u prostoru u kojemu se sada nalazi. Međutim, tendencija je da nakon iseljenja *Gredeljevih* postrojenja sa svojim vrijednim zbirka useli u prostore koji bi bili adekvatno uređeni za potrebe izlaganja.

Zbog činjenice da je to područje pod zaštitom kao kulturno dobro, a izravno je vezano za željeznicu, ta bi prenamjena bila jedini razuman rasplet ili, bolje reći, saplet dviju vrednota grada Zagreba, ali i cijele Hrvatske.

Otvorenje izložbe u muzejskom vagonu ujedno je bila i promocija vagona što ga je 2006. godine Hrvatski željeznički muzej restaurirao i pretvorio u pokretni izložbeno-galerijski prostor. Izvorna namjena vagona bila je prijevoz poštanskih pošiljaka, a proizveden je 1963. godine. Hrvatski željeznički muzej poštuovao je tijekom restauriranja izvorni izgled i namjenu vagona, te je njegovu sadašnju namjenu pažljivo uklopio u originalni izgled. Naime, vagon je restauriran i prenamijenjen tako da dvije bočne prostorije, određene za muzejske i multikulturalne izložkecima spaja središnji dio, ostavljen u potpuno izvornom izgledu, s pomoćnim predmetima kao što su poštanske vreće, peč na ugljen i posuda za grijanje vode.

Naslovom izložbe *Industria humanitas est* željeli smo naglasiti da industrija samim svojim postojanjem odnosno trajanjem u vremenu iz banalnog *alata* kojim se služimo u proizvodnji, prerasta u objekt našeg promatranja i našeg promišljanja vlastite povijesti, odnosno u značajno kulturno naslijeđe.

Primljeno: 20. prosinca 2007.

INDUSTRIA HUMANITAS EST

The exhibition entitled *Industria humanitas est* organised by the Croatian Railway Museum on the occasion of International Museum Day, 2007, aimed at showing, through contemporary photographs, the most valuable complex of the industrial heritage from the turn of the 19th and 20th centuries – the Rolling Stock Factory, Gredelj d.o.o., which is today preserved as part of Croatian Railways and is a part of the universal industrial heritage, built by Hungarian State Railways in the Trnje area of Zagreb in 1894.

The exhibition included 25 photos of Špiro Dmitrović, employed in the marketing of TŽV Gredelj, and Denis Marohnić, curator in the Croatian Railway Museum. It is interesting that in the photos taken in the early 21st century the original state of the facilities and technical equipment that are located in this complex is shown. The opening of the exhibition, put on in a museum coach, was at the same time the promotion of the coach, which was restored by the Croatian Railway Museum and turned into mobile exhibition and gallery space.

